RAQAMLI MONITORING MA’LUMOTLARINI OLIY TA’LIMDAGI TUZATISH QARORLARIGA AYLANTIRISH

Islamova Zulfizar Akmal qizi
Oriental universiteti mustaqil tadqiqotchisi
Elektron pochta: zulfizarislamova24@gmail.com

Annotatsiya: *Materialda elektron qaydlarning boshqaruv qaroriga aylanish tartibini ishlab chiqamiz. Ma’lumotni yig‘ish, tekshirish, pedagogik talqin qilish, mas’ulga yo‘naltirish va qayta baholash bosqichlarini ajratamiz. Asosiy natija sifatida texnik faollikdan ta’limiy xulosa chiqarish chegaralarini ko‘rsatadigan monitoring matritsasini taklif etamiz. Ushbu tartib hisobot hajmidan ko‘ra ma’lumotning keyingi harakatga xizmat qilishiga yo‘naltirilgan.*

Kalit so‘zlar: *raqamli monitoring, qayta aloqa, ma’lumot sifati, tuzatish qarori, pedagogik talqin.*

TURNING DIGITAL MONITORING DATA INTO CORRECTIVE UNIVERSITY DECISIONS

Abstract. *We develop a procedure for translating digital records into corrective management decisions. Data collection and verification are followed by pedagogical interpretation, assignment of responsibility and reassessment. A monitoring matrix identifies the limits of inferring educational quality from technical activity and connects each signal to a decision.*

Keywords: *digital monitoring, feedback, data quality, corrective decisions, pedagogical interpretation.*

Muammo va tadqiqot yondashuvi

Platformaga kirish, topshiriq topshirish yoki murojaat yuborish haqidagi qaydlar boshqaruv uchun foydali bo‘lishi mumkin. Biroq ulardan pedagogik xulosa chiqarish uchun hodisaning mazmuni, davri va qamrovini aniqlashtirish zarur. Biz monitoringni qarorga olib boradigan axborot jarayoni sifatida loyihalaymiz.

Tadqiqot savoli: Raqamli tizimdagi signal qachon asoslangan boshqaruv chorasi uchun yetarli ma’lumotga aylanadi?

Tadqiqot maqsadi elektron qaydni tekshiriladigan boshqaruv chorasiga bog‘lash tartibini ishlab chiqishdir. To‘rtta manbani maqsadli tanlab, raqamli sifat, indikator va monitoring masalalarini konseptual qiyosladik. Tahlil birligini «signal — tekshiruv — talqin — qaror — qayta baholash» munosabati sifatida oldik. Tezisda yangi platforma ma’lumotlari yoki empirik samaradorlik hisobini taqdim etmaymiz; natija sifatida metodik tartibni taklif etamiz.

Staring va hammualliflar raqamli oliy ta’limda sifat standartlari va amaliyotlarini muhokama qiladi. Biz texnik qaydning ta’limiy mazmunini alohida tekshirishga tayanamiz [1].

OECDning Vengriya oliy ta’limi haqidagi hisobotida raqamli o‘zgarishlarni kuzatish uchun indikatorlar va manfaatdor tomonlar bilan ishlash birga ko‘rib chiqiladi. Bu yondashuv monitoringni tizim mavjudligi bilan cheklamaslikka yordam beradi [2].

Signalni talqin qilish shartlari

Raqamli signalni dastlab kuzatilgan hodisa haqidagi qayd sifatida olamiz. Kirishlar soni o‘zlashtirishni, yuklangan fayl topshiriq sifatini, murojaatlar kamayishi esa muammo bartaraf etilganini mustaqil isbotlamaydi. Qaror uchun signalning mazmuni va muqobil izohlarini tekshirish kerak. 1-jadvalda shu tekshiruvdan keyin tanlanishi mumkin bo‘lgan chora yo‘nalishlarini ko‘rsatdik.

1-jadval

Raqamli signalni aniqlashtirish va tuzatish choralarini tanlash[18]

Raqamli signal	Aniqlashtiriladigan holat	Dalil tasdiqlasa, chora yo‘nalishi
Topshiriq kech topshirilgan	Muddat, texnik kirish va boshqa topshiriqlar yuklamasi	Jadvalni muvofiqlashtirish yoki maqsadli yordam
Platformadagi faollik kamaygan	Qayd to‘liqligi, boshqa o‘qish kanallari va kirish imkoniyati	Ma’lumot qaydini tuzatish yoki foydalanish to‘sig‘ini bartaraf etish
Murojaatlar ko‘paygan	Yangi kanal, foydalanuvchilar qamrovi va muammo mazmuni	Takrorlanayotgan sababga mos xizmatni yaxshilash
Javob muddati uzaygan	Mas’ul, navbat, ish vaqti va javob mazmuni	Javob berish tartibi va yuklamani qayta ko‘rish

Asosiy axborot shartini biz axborotning ishonchliligi va undan foydalanish imkoniyati bilan bog‘laymiz. Ma’lumotni yig‘uvchi, tekshiruvchi hamda qaror uchun umumlashtiruvchi vazifalarni aniqlashtiramiz. Har bir ko‘rsatkichda qamrov, davr va manba saqlanadi. Faqat yakuniy foizning berilishi qaysi respondentlar yoki vazifalar hisobga olinganini yashirishi mumkin. Shu sababli hisoblashning asosini qayta tekshirish imkoniyatini ta’minlaymiz. Shaxsga oid ma’lumotni esa umumiy boshqaruv tahlilida zarur bo‘lmagan darajada oshkor qilmaymiz.

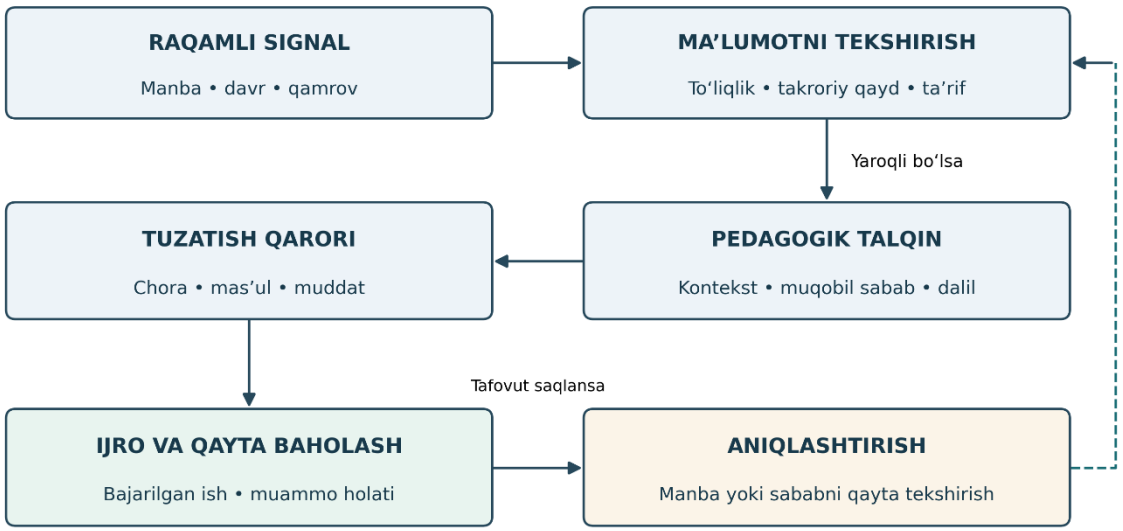
Indikator ta’rifida kuzatuv birligi, vaqt oralig‘i, surat va maxraj, istisnolar hamda hisoblash versiyasini belgilaymiz. Takroriy kirishlar sonini noyob foydalanuvchilar soni bilan aralashtirmaymiz. Nol qiymat, ma’lumot yetishmasligi va ko‘rsatkichning mazkur holatga tatbiq etilmasligini alohida qayd etamiz. Platforma yangilanishi yoki qayd qoidasi o‘zgarishi davrlararo qiyoslashga ta’sir qilishi mumkin.

[18] Manba: muallifning konseptual qiyoslash natijalari.

Biz monitoring davriyligini ma’lumotning paydo bo‘lish tezligiga moslashtiramiz. Resursning berilishi yoki kelishuvning bajarilishi qisqa davrda tekshirilishi mumkin, o‘quv natijasi esa tegishli topshiriq yoki o‘quv davri yakunida namoyon bo‘ladi. Har bir ko‘rsatkichni bir xil tezlikda talab qilish mazmunsiz hisobotni ko‘paytirishi mumkin. Shu sababli indikator pasportida o‘lchash vaqti bilan qaror qabul qilish vaqtini ajratamiz. Shoshilinch muammo bo‘yicha tezkor axborot olish yo‘lini esa asosiy davriy hisobotdan alohida belgilaymiz.

Ma’lumotdan boshqaruv qaroriga o‘tish

Signal manbasi tekshirilgach, unga tegishli akademik jarayon egasi bilan mazmuni muhokama qilinadi. Qaror qaydida tekshirilgan holat, tanlangan chora, mas’ul, muddat va qayta baholash dalili ko‘rsatiladi. 1-rasmda ushbu tartib va tafovut saqlanganda sababni qayta tekshirish yo‘nalishini ifodaladik.

1-rasm. Raqamli monitoring signalini tuzatish qaroriga aylantirish tartibi[19]

Shartli vaziyatda talabalar topshiriqlarni kech topshirayotganini tasavvur qilamiz. Dastlab belgilangan muddat, tizim vaqti, qayta yuklangan fayllar va platformadagi uzilishlarni tekshiramiz. Keyin topshiriq mazmuni, bir haftadagi umumiy yuklama va yordam olish imkoniyatini o‘rganamiz. Faqat shundan so‘ng jadvalni muvofiqlashtirish, texnik yordam yoki metodik maslahat kabi chorani tanlash mumkin. Mazkur vaziyat empirik natija emas, tavsiya etilayotgan tartibning misolidir.

Monitoringdagi javob muddatini qisqartirish ta’limiy sifatni baholash bilan birga olib boriladi. Masalan, topshiriqqa izoh tezroq berilishi jarayon belgisi, talaba ushbu izohdan keyingi ishini yaxshilashda foydalanishi pedagogik faoliyat belgisi hisoblanadi. Biz faqat javob tezligiga tayanmay, izohning mazmuni va foydalanuvchiga tushunarliligini ham tekshirishni taklif etamiz.

[19] Manba: muallif ishlanmasi.

Qayta baholashda tanlangan choradan keyingi signal bilan birga muammoning mazmuniy holatini ham ko‘rib chiqamiz. Masalan, vaqtida topshirish ko‘paygani ish sifati yaxshilanganini anglatmaydi. Jarayon va ta’lim natijasi uchun alohida dalil saqlash qarorning qaysi qismi ishlaganini aniqlashga yordam beradi.

Muhokama va amaliy tavsiyalar

ESGning 2015-yilgi nashrida axborotni boshqarish hamda dasturlarni muntazam kuzatish va qayta ko‘rib chiqish tamoyillari yoritilgan [3]. Biz ushbu yo‘nalishlarni raqamli ma’lumotning egasi, talqin qiluvchi akademik mas’ul va keyingi qaror orasidagi bog‘lanish orqali amaliy shaklga keltiramiz. Tizimda ma’lumot borligi undan asoslangan qaror uchun foydalanilganini avtomatik anglatmaydi.

M.Axmedov ta’lim sifati monitoringini rejalashtirish, baholash, tahlil va korreksiya bilan bog‘laydi [4]. Ushbu funksional mantiqdan raqamli monitoringni qayta tekshiriladigan choraga ulashda foydalanamiz. Umumiy o‘rta ta’lim kontekstidagi vositalarni oliy ta’limga tatbiq etishda dastur, akademik vakolat va ma’lumot manbalarining xususiyatlarini hisobga olamiz.

Boshqaruvda signal bo‘yicha avtomatik ogohlantirishdan foydalanish mumkin, biroq ogohlantirishni tayyor pedagogik tashxis sifatida qabul qilmaymiz. Tekshiruvsiz past faollikni motivatsiya yetishmasligi bilan izohlash noo‘rin chora tanlashga olib kelishi mumkin. Taklif etilayotgan tartibda qaror mas’uli ma’lumotni kontekst bilan birga ko‘rib chiqadi va zarur bo‘lsa ishtirokchidan izoh oladi.

Tahlil uchun zarur bo‘lgan ma’lumotlarni yig‘ish, foydalanish vazifalarini belgilash va umumiy hisobotlarda shaxsni aniqlovchi tafsilotlarni cheklashni tavsiya etamiz. Kichik guruhlar kesimidagi natijalar ham shaxsni bilvosita aniqlash imkonini berishi mumkin; shu sababli umumlashtirish darajasi maqsadga mos tanlanadi. Bunda ma’lumotni ortiqcha yashirish muhim guruhlar ehtiyojini ko‘rinmas qilib qo‘ymasligi ham kerak.

Taklifning cheklovi uning konseptual xususiyatidadir. Signal aniqligi, ma’lumotni tekshirishga ketadigan vaqt va choraning ta’limiy foydasi empirik o‘lchanmadi. Keyingi sinovda aniqlangan xatolar, javob muddati, haqiqiy ijro va muammoning takrorlanishini alohida qayd etish lozim. Natijalarni oldindan belgilangan davr hamda qamrov bo‘yicha baholashni taklif etamiz.

XULOSA

Biz raqamli monitoringning yakuniy mahsuloti sifatida hisobotni emas, dalilga mos harakat va uning qayta tekshirilishini belgilaymiz. Amaliyotda indikator egasi, talqin qiluvchi akademik mas’ul, javob muddati va qayta baholash sanasini birga qayd etish tavsiya etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Staring F., Brown M., Bacsich P., Ifenthaler D. Digital higher education: Emerging quality standards, practices and supports. OECD Education Working Papers, No. 281. Paris: OECD Publishing, 2022. https://doi.org/10.1787/f622f257-en

2. OECD. Supporting the Digital Transformation of Higher Education in Hungary. Paris: OECD Publishing, 2021. https://doi.org/10.1787/d30ab43f-en

3. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). Brussels, 2015. https://www.eqar.eu/assets/uploads/2018/04/ESG_2015.pdf

4. Axmedov M. U. Xalq ta’limi tizimida ta’lim sifati monitoringini amaliyotga joriy etish texnologiyasi // Ta’lim va innovatsion tadqiqotlar. 2023. № 5. B. 118–123. https://interscience.uz/index.php/home/article/download/2887/2577/7895

Global Science Publication